

Cuprins

Prolog	11
§1 Pietricica din Peștera Makapansgat	15
§2 Există experiențe religioase?	25
§3 Transcendența și numinosul	35
§4 Misterul la indienii nord-americani, în China și în Japonia	45
§5 „Ființe” și „ceva-uri” de neconceput	54
§6 „Puterea neobișnuitului”	63
§7 <i>Mana</i> și <i>tapu</i>	75
§8 Puterea capului și a penisului	86
§9 Puterea spermei și a vulvei	97
§10 <i>Bāraka</i> și puterea relicvelor	110
§11 Schimbul de puteri dintre zei și oameni și „punerea mâinilor”	122
§12 Creșterea puterii prin vitalitatea conducătorului și pierderea puterii prin ejaculare	132
§13 Trăiri în paralizia din timpul somnului	143
§14 „Prezențe” resimțite și efectele lor secundare	154
§15 Halucinații auditive și vizuale	167

§16	Aparițiile spiritelor și ale „tovarășilor de joacă invizibili”	181
§17	Aparițiile Sfintei Fecioare	194
§18	Rădăcinile religiei se regăsesc în animism?	211
§19	Sex cu Iisus	225
§20	Sex cu spirite și demoni	244
§21	Posedare și penetrare vaginală	258
§22	Condițiile posedării	273
§23	Posedarea ca penetrare anală și ca deschidere spre libertăți	287
§24	<i>Orixás</i> ai dorințelor trupești, dansatori kris și mergători prin foc	309
§25	Ce experimentează posedării?	321
§26	Șamanism și posedare	333
§27	<i>Channeling, walk-in</i> și existența spiritelor	342
§28	„Nu eu am fost!” Scrierea automată și fenomenul de control din exterior	354
§29	Elena Petrovna Blavatschi: medium, impostoare sau ambele?	365
§30	Demoni, mediumuri spirituale, personalități multiple	377
§31	„Odihna în Duhul” în Biserica Carismatică și în cea Penticostală	398
§32	Botez cu Duh Sfânt și sexualitate	423
	<i>Note</i>	441
	<i>Bibliografie</i>	593
	<i>Index</i>	755

Prolog

La începutul anilor 1960, după ce începusem studiul etnologiei și al filosofiei la Heidelberg, frecventam, printre altele, seminarele lui Günther Lanczkowski, pe atunci Privatdozent* pentru disciplina Istoria Religiilor din cadrul Facultății de filosofie. La drept vorbind, Lanczkowski era un bărbat agreabil, aflat sub mâna de fier a soției sale, însă buna lui dispoziție putea să dispară brusc în timpul cursului, atunci când cineva întreba cum a apărut religia. În astfel de situații, chipul i se întuneca, ochii i se preschimbau în niște fante înguste și privea în jur ca și cum un inamic nevăzut s-ar fi apropiat cu intenții malițioase. „Religia”, se pițigăia el răutăcios, „nu *a emers*, căci nimic nu poate să emeargă din ceva ce nu conține nimic!” Vocea lui devenea tot mai stridentă: „Și de aceea, este o absurditate totală să crezi că religia, ca simț al supramundanului, își are originea în altceva!”

Cum printre calitățile mele bune de la acea vreme nu se numărau conformismul și disponibilitatea de a mă supune oricărei învățături, mai ales atunci când aceasta nu era plauzibilă și se arăta doctrinară, m-am prezentat și am răspuns la remarcă lui Lanczkowski, pe care îl ghicisem de ceva vreme că era de fapt un teolog deghizat: „Ceea ce afirmăți nu mi se pare deloc evident! Chiar și viața a apărut cândva din anorganic, iar mai târziu conștiința din non-conștiință. Și noi, oamenii, am evoluat, în final, din ființe care au fost și strămoșii maimuțelor și ai micilor mamifere primitive care existau deja când au apărut saurienii. De ce ar trebui să fie altfel tocmai în cazul simțului numinosului?” „Dacă nu înțelegeți”, veni ca un tunet răspunsul lui Lanczkowski, foarte iritat de versiunea mea, „sau, mai grav, nu *vreți*

* Lector sau profesor universitar nesalarizat într-o țară de limbă germană, remunerat direct din taxele studenților (n.r.).

să înțelegeți că sacrul este o categorie sui-generis, nu va ieși din dumneavoastră niciodată un cercetător de studii religioase, ci în cel mai bun caz un etnolog!”, iar aici discuția s-a încheiat. Apoi, în săptămâna care a urmat, mi-a mărturisit scurt și impersonal convingerea lui că istoria religiilor nu este un domeniu potrivit pentru mine. Începusem deja de ceva timp pregătirile pentru o disertație sub îndrumarea sa, despre budismul Zen, pe care Lanczkowski oricum îl detesta, deoarece îl considera o blasfemie.

Douăzeci de ani mai târziu, după ce obținusem de mult abilitarea pentru specializarea Filosofie, am avut o discuție despre aceeași temă, într-un bar de vinuri din Heidelberg, cu cercetătorul leton în studii religioase Haralds Biezais, care preda la Uppsala. Spre deosebire de Lanczkowski, el a reacționat pozitiv la observațiile mele. Mi-a spus că îmi împărtășește opinia și mi-a sugerat să scriu o carte despre acest lucru. Ar fi scris-o el însuși, dar se cunoștea și era prieten cu prea mulți teologi și alți credincioși care ar fi condamnat vehement o explicație de tip „naturalist” a religiei, ceea ce el nu voia să riște. Însă eu eram un om liber și, mai mult decât atât, un spirit liber care nu avea nevoie să țină cont de astfel de considerații și care oricum își pusese deja în joc cariera academică.

Cu o întârziere de treizeci și cinci de ani, am dat curs propunerii lui Biezais și am scris această carte, care, într-un anumit fel, reprezintă o continuare și o completare a cărții mele *Die dunkle Nacht der Seele**, publicată acum trei ani. În lucrarea de față încerc să arăt că nu există simțiri specific religioase, cum ar fi teama religioasă, fascinația sau sentimentele de putere și sublimitatea numinosului, ci toate aceste trăiri ar putea fi *interpretate* religios, dar la fel de bine complet diferit. De aceea, este probabil rezonabil să vorbim despre „experiențe religioase” doar atunci când în ele apar în mod explicit divinități sau ființe spirituale, de exemplu în anumite experiențe ale morții iminente, apariții, simțirea unor „prezențe” sau episoade de posedare. Pe de altă parte, vreau să demonstrez că, inițial, peste tot în lume, tot ceea ce oamenii considerau „nu tocmai sigur”, ceea ce percepeau ca misterios, greu de înțeles, inexplicabil, neobișnuit,

* În germană, în original – *Noaptea întunecată a sufletului* (n.tr.).

tăinuit, deci ceea ce parapsihologii denumesc astăzi „anomalii”, se află la baza religiilor. Misteriosul și straniul, deseori privite ca pline de forță, de impact și primejdioase, au fost personificate, în general mai târziu, dar uneori chiar deloc, în divinități și spirite care sălășluiau în locuri înconjurate de mister, în peșteri, ravene adânci, arbori bizari, cascade vuitoare sau piscuri montane.

Numinosul se manifestă însă chiar și în stări modificate de conștiință, de exemplu în halucinații, în „prezențe”, orgasme sexuale intense sau în senzația că o entitate necunoscută a pătruns în propriul corp și a preluat controlul; nu foarte rar, această penetrare este percepută ca un act sexual.

Firește, se întâmplă deseori ca oamenii să creadă cu credința că anumite regiuni sau obiecte aparțin numinosului sau că spiritele și divinitățile pot fi invocate prin ritualuri tradiționale, astfel încât așteptarea lor de a obține experiențe pe măsură este relevantă, având și un caracter stabilit de către tradiție. De asemenea, există și nenumărate exemple de apariții subite ale unor „ceva-uri” de neînțeles, cum ar fi primii albi în zonele muntoase din Papua Noua Guinee sau în pădurile tropicale amazoniene, care sunt atât de neconceput, încât cultura respectivilor nu dispune de niciun fel de categorie, cum ar fi „spirite” sau „strămoși de pe tărâmul morților”, în care să poată încadra „acel ceva”.

Doresc să adresez mulțumiri soției mele și copiilor noștri, precum și tuturor celor cu care am discutat despre această temă în ultimii zeci de ani, respectiv lui Georges Devereux, Felicitas Goodman, Karl Schlesier, Mircea Eliade, Werner Müller, Åke Hultkrantz și Paul Feyerabend, dar mai ales lui Haralds Biezais și lui Eberhard Bauer, care mi-au facilitat din nou accesul la resursele bogate ale Bibliotecii Institutului pentru Fenomenele de Frontieră ale Psihologiei din Freiburg. Nu în ultimul rând, îi mulțumesc editoarei mele, care mi-a suportat cu răbdare toate dispozițiile mele „politic incorecte”.

Heidelberg*, în vara toridă a lui 2018

Hans Peter Duerr

* În original Heildelberg (n.r.).